

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

ΠΟΥ ΨΗΦΙΣΤΗΚΕ ΤΙΣ 14ες ΤΟΥ ΑΛΩΝΑΡΙΟΥ

ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

(Ἡ ἀρχὴ του στοῦ περασμένο φύλλο)

Ἡ Πρωσία στὰ 1897 ἐξώδευε γιὰ τὴ λαϊκὴ Ἐκπαίδευσί της 66 ἐκατ. μάρκα, τώρα χάρη τῶν σκολειῶν καὶ τοῦ μισθοῦ καὶ τῆς σύνταξης τῶν δασκάλων ἐξοδεύει 82 ἐκατομμύρια. Ἡ Πρωσία λοιπὸν, ποῦ ζοδεύει τόσα ἐκατομμύρια γιὰ τοὺς δασκάλους, τάχα δὲν ζέρει τι κάνει; Τὸ ἴδιο καὶ περισσότερο γίνεται στὴ Σουηδία, Ἑλβετία, Γαλλία καὶ πέρου μὲ τὸ Ἐκπαιδ. Νομοσχέδιο τοῦ Ὀρλάντου στὴν Ἰταλία. Κεὶ ἂν θέλετε, μάθετε ὅτι στὴ Ρουσία, ποῦ τόσο ἀποδείχτηκε μὲ τὸν πόλεμό της ἀγράμματο καὶ ἀπολίτευτο Βασίλειο, ζοδεύονται γιὰ τὴν Ἐκπαίδευσιν τοῦ κάθε μαθητῆ 38.50 ἐνῶ στὴν Ἑλλάδα ζοδεύονται 31 δραχμὴ καὶ στὴν Πρωσία 60 δραχ. Μὰ ἡ νικητριά καὶ ξακουσμένη σ' ὅλον τὸν κόσμον Γιαπωνίξ δὲ ρωτᾶτε τί Ἐκπαίδευσιν ἔχει; Ἐνα Διδασκαλεῖο της στὴν Ἰεδῶ ἐστοίχισε περισσότερο ἀπὸ 20 ἐκατ. φράγκα. Ἀπὸ τοῦτο μπορεῖτε νὰ καταλάβετε πόσο εὐτυχισμένοι εἶνε οἱ δασκάλοι της. Μποροῦσε λοιπὸν ἕνα τέτοιο πολιτισμένο Βασίλειο νὰ μὴ νικήσῃ ἕνα βάρβαρο καὶ ἀγράμματο Λαός; Μποροῦσε ποτὲ νὰ μὴ νικήσουν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσες στὸ Μαραθῶνα καὶ στὴ Σαλαμῖνα; Καθὼς λοιπὸν βλέπετε κάθε ζευγηνισμένο Κράτος, ποῦ θέλει νὰ παλαίσῃ στὴν πρόοδο τῶν Ἐθνῶν καὶ νὰ ἐτοιμαστῇ γιὰ κάθε πνευματικὸν ἢ ὕλιον ἀγῶνα, παρουσιάζει Ἐκπαιδευτικὰ Νομοσχέδια λαοσωτήρια καὶ μορφωτικὰ καὶ ὄχι βέβαια συμφεροντολογικὰ καὶ οικονομίαις λίγου παρὰ.

Δὲν μπορούμε ν' ἀρνηθοῦμε καὶ μεῖς, πῶς ἡ πολιτικὴ σάπιλα, οἱ ἀργόμισθοι καὶ οἱ σφήκες, ποῦ γέννησαν τὰ κλασσικὰ Γυμνάσια καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, τὰ μεγάλα καὶ χαμίνα ἐξοδα τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Στόλου καὶ ὁ πόλεμος τοῦ 1897 ἐτσάκισαν στὸ Οἰκονομικὸ μέρος πολὺ τὴν χώρα καὶ ὅτι ἀπ' ἐδῶ καὶ ὀμπρὸς χρειάζονται ἀληθινὲς οικονομίαις γιὰ νὰ μπορέσῃ ἡ χώρα νὰ παρῇ λίγη πνοή τοῦτο δὲν τ' ἀρνιόμαστε. Ἐχω δὲ τὴν ἰδέα ὅτι καὶ οἱ Δασκάλοι θὰ εἶταν πρόθυμοι νὰ πάθουν κάθε θυσία γιὰ τὴν Πατρίδα τους καὶ θὰ παραδεχόνταν ν' ἀφήσουν κάτι τι ἀπὸ τὸ μισθὸ τους, ἂν τοῦτο γινόντανε γενικῶς σ' ὅλη τὴν ἑλληνὴ ὑπάλληλία, ποῦ τρώγει μὲ πολλοὺς τρόπους, μὰ νὰ καταστραφῶν καὶ νὰ ριχτοῦν πάλε στὴν παλιά τους λάσπη οὔτε τὸ θέλουσιν, οὔτε καὶ ὁ Λαός θὰ τὸ παραδεχθῇ.

Τώρα ἄς ἐλθοῦμε στὸ Οἰκονομικὸ ζήτημα πλιὸ ξάστερα.

Φωνάζουν οἱ Κυβερνήτες καὶ οἱ Ὑπουργοί. Φωνάζει ὁ κ. Στάης στὴ Βουλὴ καὶ λέει πῶς ὁ προπολογισμὸς ἐφούσκωσε καὶ φουσκώνει τρομαχτικὰ κάθε μέρα. Τοῦτο τρομάζει τὴ Βουλὴ καὶ ψηφίζει τὸ Ἐκπαιδ. Νομοσχέδιο ἀθασάνιστα καὶ ἀμέλητα σὲ λίγες ὥρες. Μὰ ρωτᾶμε, ἐπιτρέπεται, κύριοι, νὰ γίνεται σύγκριση μὲ ἐξοδα ποῦ γινόνταν ἐδῶ καὶ 10 χρόνια μὲ τὰ σημερινὰ ἐξοδα; Ἐνα Κράτος ἐδῶ καὶ 10—15 χρόνια δὲν εἶχε ἀληθινὴ Ἐκπαίδευσιν (τοῦτο τὸ καταλάβατε παρὰ πάνου). Σὲ κάθε Δῆμο εἶταν ἕνα δυὸ σκολειά, οἱ ἀγράμματοι εἶταν 80 οἱ, ἡ ἀμάθεια στὸν ὑψηλότατο βαθμὸ της, οἱ ληστεῖες, οἱ φόνοι καὶ οἱ κλεψίαις στὴ δόξα τους.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ Βασίλειο (τὸ Ρωμαίικον) ἀποφασίσει μὴ μὲρα μ' ἕνα Ἐκπαιδευτικὸ Νομοσχέδιο νὰ διορθωθῇ σιγά, σιγά ὅλα αὐτὰ τὰ κακά. Ἀρχίζει λοιπὸν τὴ δουλειά του καὶ ζοδεύεται, βλέπει πρόοδο καὶ ζοδεύεται (ἄς κοιτάξουν ὅσοι φωνάζουν πόσα παιδιὰ φοιτοῦσαν στὰ σκολειά πρὶν νὰ γενῇ ὁ Νόμος ΒΤΜΘ' καὶ ἄς κοιτάξουν καὶ τώρα τὴν ἀπίστευτὴ αὐξήσῃ) ζοδεύεται λοιπὸν τὸ ἔθνος καὶ ἡ πρόδοιο ἐξακολουθεῖ. Τὸ Ρωμαίικον ἀναπνέει, ἀνασταίνεται, ρίχνεται ὅπως δῆποτε γερὸς σπόρος ἀνατροφῆς καὶ παιδείας (τοῦτο, γιατί τέλειον Ἐκπαιδευτικὸν σύστημα δὲν ἔχομε) ξαναφαίνεται ἀπ' ἀκρῆ σ' ἄκρῃ νέα ζωὴ καὶ νέες ἐλπίδες. Καὶ μ' ὀλοτοῦτο φωνάζουν γιὰ τὰ ἐξοδα καὶ λένε πῶς ὁ προπολογισμὸς φουσκώνει καὶ θ' αὐξήσῃ πέρα μπρὸς τρομαχτικὰ, ὅταν τάχα τὰ χωριά μας, ποῦ εἶνε 3—5 χιλιάδες νὰ γινούσανε κάθε μέρα ἄλλα χωρουδάκια καὶ ἔτσι νὰ πολλαπλασιάζονται οἱ Δασκάλοι.

Καὶ πάλε ξαναρχομαί στὸ Οἰκονομικὸ ζήτημα καὶ λέω ὅτι καὶ τοῦτο μπορούσε κάπως ἄλλοιῶς νὰ διορθωθῇ καὶ τὰ ἐξοδα σιγά, σιγά νὰ περιοριστοῦν, ἀλλὰ ὄχι βέβαια μὲ καρμυνιόλες καὶ μὲ ζολοθρημοὺς δασκάλων, ἀλλὰ μ' ἕνα σιγαλό, ὁμορφο καὶ οἰκονομικὸν σύστημα. Λοιπὸν ὅταν φωνάζετε καὶ θέλετε νὰ ξεκομώσετε χρήματα ἀπὸ τὴν Ἐκπαίδευσιν, γιὰ νὰ μεταχειριστέτε σ' ἄλλες Ἐθνικὲς ἀνάγκαις, ἄς λάθετε α') μέτρα καὶ σκέψη γιὰ τοὺς δασκάλους ποῦ θὰ βγοῦν στὸ μέλλον. β') Ἄς κόψετε τοὺς βαθμοὺς τῶν σημερινῶν δασκάλων, γιατί κατάντησαν δὲ καὶ ἀστεῖοι καὶ ἄς δώσετε ἕνα μισθὸν ὅμοιον εἰς ὅλους. γ') Ἄς αὐξήσετε τὴ φοίτηση τοῦ λαϊκοῦ σκολειοῦ στὴς πρωτεύουσες τῶν Δήμων τοῦτο θὰ ὠφελήσῃ πολὺ τὸ λαὸ καὶ τὴν Κυβέρνησιν. δ') Δυὸ ἢ τρία σκολειά, ἄς τὰ συμμαζώζετε σ' ἕνα σκολειό, γιατί ζέρω πολλὰ χωριά στὴν Ἑλλάδα ποῦ ἀπέχουν τόνα ἀπὸ τῆς πόλεως 8—10 λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ ἔχουν τὸ καθένα τους χωριστὸ σκολειό.

ε') Ἄς συμμαζώζετε δυὸ ἢ τρεῖς φτωχοὺς Δήμους σ' ἕναν μεγάλον. ς') Ἄς κάμετε γιὰ τὰ μικρὰ χωριά μισθὸς μέραις σκολειά (τὸ σύστημα τοῦτο τῷχε στὸ Νομοσχέδιό του καὶ ὁ κ. Εὐταξίας καὶ εἶνε πολὺ Οἰκονομικόν). ζ') Ἄς κρατήσετε κάτι τὰ ἐκατὸ ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τῶν Δασκάλων. η') Ἄς περιορίσετε κατὰ ἕνα πέμτο τὸ μισθὸ τῶν δασκάλων, ποῦ εἶνε παπάδες, τέτοιοι εἶνε πολλοί, γιατί οἱ δασκάλοι παπάδες εἶνε πολὺ οἰκονομικοὶ καὶ ἔχουν τὰ παπαδίστικα συμφέροντα. καὶ θ') Ἄς κλείσετε τρία Διδασκαλεῖα καὶ ἄς ἀφήσετε μονάχα ἕνα μὲ 4 τάξεις καὶ φροντίσατε νὰ βγαίνουν δασκάλοι μὲ πρακτικὴ μόρφωση, ποῦ ἔτσι νῆνε μὲ πολλοὺς τρόπους ὠφέλιμοι στὸ Λαός. Ὅλα τοῦτα λοιπὸν δὲν εἶνε γερὴ οἰκονομία; Ὅλα τοῦτα τὰ μέτρα δὲν εἶνε οἰκονομικὰ; Ἐτσι ἂν ἐκάνετε ἢ ἂν κάμετε κανεὶς δὲ θ' ἀδικόντανε. Κανένας δὲ θὰ φωνάζε. Νὰ τώρα ποῦ οἱ Δῆμαρχοι τῆς Θεσσαλίας φωνάζουν, νὰ τώρα ποῦ οἱ δασκάλοι λαβαίνουν μέτρα σοβαρὰ σὲ μυστικὲς συνεδριάσεις. Δὲν ξέρετε τάχα ὅτι κανένα ἄτομο ἢ κοινωνία ἢ ἔθνος δὲ μπόρεσε ποτὲ νὰ προδέψῃ καὶ νὰ ζήσῃ κόνοντας οικονομίαις ἀφύσικαις καὶ παράλογαις; Ποιὸ Βασίλειο ἐπέταξε ποτὲ στοὺς δρόμους

τὸν καλῆτερον ὑπάλληλον του, τὸ Δάσκαλον; Δὲν νομίζετε ὅτι εἶνε πέταγμα, διώξιμο, καταστροφὴ καὶ ἀδικία ἐνός ποῦ ἔρχισε τὴν ἐργασία του μὲ κάποιους Νόμους, μὲ κάποιες συμφωνίαις καὶ ὑπόσχασαις καὶ μὲ μεῖς σὲ μιὰ στιγμὴ νὰ τὰ χάνῃ, ὅλα καὶ νὰ γίνεταί ραγιαῖς; Ὁ κ. Στάης, ἂν δὲ σφαλῶ παλιὸς καθηγητῆς καὶ δραστήριος Ὑπουργός, ἐφώναιζε καὶ εἶπε στὴ Βουλὴ πῶς ὅλα τὰ κακά προέρχονται ἀπὸ τὴς ἀτέλειαις τοῦ Νόμου καὶ μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχουν εὐθύνη οἱ Ἐπιθεωρητῆς. Γιατί λοιπὸν, ὅταν εἰσηγητῆς ποῦ εἶταν, δὲν ἐπρότεινε νὰ διορθωθοῦν μονάχα οἱ ἀτέλειαις τοῦ Νόμου, ἀλλὰ ἐπέμεινε νὰ ψηφισθῇ ἕνα τέτοιο Νομοσχέδιο; Καὶ ὅμως γράφοντας τοῦτα γιὰ τὸν κ. Στάη προμκντέω καὶ λέγω, ὅτι μιὰ ὥρα ἂν ζήσῃ καὶ γενῇ πάλι Ὑπουργός, θὰ παρουσιάσῃ κάποιον πολὺ Ἐνεργητικὸν Νομοσχέδιο γιὰ τὴν λαϊκὴν Ἐκπαίδευσιν. Θέλει καὶ αὐτὸς κάπως ν' ἀκουστῇ. Ἀκόμη φαίνεται τοῦτο καὶ ἀπὸ τὸ ταξίδι του στὴν Ἑυρώπη. Τὸ ἐλπίζομε καὶ τὸ περιμένομε. Οἱ δὲ δασκάλοι, ἀφοῦ πλιὸ ὁ Νόμος τοῦ μακαρίτη Πετρίδη ἔγινε κουρέλια, δὲν θὰ τὸν ξαναφέρουν πλεῖς στὰ χεῖλια τους, ἀλλὰ θὰ λέγουν ὁ Νόμος τοῦ καλοῦ, τοῦ σοφοῦ ἢ τοῦ μακαρίτη κ. Στάη. Ἴσως καὶ νὰ τοῦ στήσουν καὶ ἀγαλμα μὲ τὸ περίσσευμα τῶν κόπων των καὶ τοῦ μισθοῦ των.

Ὁ Νόμος τοῦ μακαρίτη Πετρίδη λέει.

Ἄρθρο 7ο). Ἐν τοῖς κοιναῖς δημοτικαῖς σχολείαις διδάσκει εἰς μὲν δημοδιδάσκαλος (δὲ λέει βαθμὸ) ἂν φοιτῶσιν ἐν αὐτοῖς μὴ πλείονες τῶν 80.

Ἄρθρο 8ο). Ὁ βαθμὸς καὶ τοῦ ἐνός καὶ τῶν πλείωνων συνυπηρετούντων διδασκάλων κανονίζεται ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν Νόμον Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου...

Ἄρθρο 16ο). Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς Γραμματοδιδασκαλείαις φοιτούντων ὑπερβαίνῃ τοῖς 70 τὸ Γραμματοδιδασκαλεῖον προάγεται εἰς δημοτικὸν σχολεῖον.

Καθὼς βλέπετε ὁ Νόμος ΒΤΜΘ' στὰ ἄρθρα 7 καὶ 16 λέει ὅτι μπορεῖ νὰ διορισθῇ ἕνας δημοδιδάσκαλος σὲ σκολειὸ μὲ 70 καὶ ἄπνω μαθητῆς, ἄλλοιῶς, ἂν δὲν ἔχη 70 μαθητῆς, διορίζεται Γραμματοδιδάσκαλος. Γιατί λοιπὸν ὅταν ἔρχισε νὰ βάζεταί σὲ πρᾶξιν ὁ Νόμος τοῦ ὁ μακαρίτης δὲν διέταξε τοὺς διορισμένους ἀπ' αὐτὸν Ἐπιθεωρητῆς νὰ ἐκτελέσουν τὸ 7ο καὶ 16ο ἄρθρα τοῦ Νόμου; Γιατί ὁ δίκαιος καὶ ἀγαθὸς δὲν ἤθελε ὁ Νόμος του νάχη ὑπιστοδρομικὴ δύναμη, καθὼς θὰ ἔχη σήμερα ὁ σημερινὸς Νόμος, γιατί ἤξερε καὶ καταλάβαινε ὅτι ὅλοι οἱ Δασκάλοι θὰ γινόντανε γραμματοδιδασκάλοι, δηλαδὴ μὲ μισθὸ 75 δραχμῆς τὸ μῆνα, ποῦ τοῦτο θὰ ἔλεγε ἀρκετὴ ἀποτυχία τοῦ Νόμου του.

Ἀκόμα γιὰ τελευταῖο λέγω ὅτι ὁ κ. Στάης στὸ λόγο του κατηγορῆσε τοὺς Ἐπιθεωρητῆς καὶ τὰ ἐποπτικὰ συμβούλια λέγοντας α' Ἐντεῦθεν προέκυψαν τὰ πολλὰ ἄτοπα... Κανονίζονται δὲ οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων οὐχὶ συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνάγκαις τῆς Ἐκπαίδευσαις, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀνάγκαις τοῦ κόμματος».

Μὰ τί νομίζετε, κ. Στάη, ἤθελαν νὰ κάμουν οἱ ἐπιθεωρητῆς γιὰ τὴν διζβάθμισιν τῶν σκολειῶν σύμφωνα μὲ τὸ 8ο ἄρθρο; Ἐπρεπε καὶ εἶταν δίκιο ἕνα πρωτοβάθμιον δημοδιδάσκαλον ἔξιον, καλὸν καὶ δραστήριον στὴ δουλειά του, νὰ τὸν ἔχουν 10 ἢ 15 χρόνια μὲ βαθμὸν τριτοβάθμιου ἢ εἶταν φυσικὸ καὶ σωστὸ σιγά, σιγά νὰ τὸν ἐκανοποιοῦν καὶ νὰ τὸν προβιβάζουν; Ποιὸ λοιπὸν νομίζετε δίκαιο; Τοῦτο τάχα δὲν γίνεται στὴ Γερμανία; Σεῖς βέβαια θὰ τὸ ξέρετε χωρὶς ἄλλο. ἀφοῦ ἂν δὲ σφαλῶ στὴ Γερμανία ἔχετε σπουδάζῃ.

Ὁ Νόμος ποῦ ψηφίστηκε τὴς 14 Ἀλωναρίου 1905 λέει σ' ἕνα ἄρθρο.

α) Σὲ δημοτικὰ σχολεῖα ποῦ φοίτησαν, ὄχι στὸ διάστημα τοῦ χρόνου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς εξέτασης τοῦ καλοκαιριοῦ 50—80 παιδιὰ διορίζεται ἕνας τριτοβάθμιος δάσκαλος μὲ μισθὸ καθαρὸ 91.50, χωρὶς βέβαια ὁ Νομοθέτης νὰ λογαριάζῃ τὸν τόκο ποῦ τοῦ παίρνει ὁ τοκογλύφος γιὰ τὸ προϋλῆμα.

β) Σὲ σχολεῖα ποῦ παρουσιάστηκαν στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ 36—50 παιδιὰ, διορίζεται ἕνας πρωτοβάθμιος Γραμματιστής, μὲ μισθὸ 74 δραχμῆς τὸ μῆνα καὶ χωρὶς ν᾿ἔχῃ δικαίωμα σύνταξης.

γ) Σὲ σχολεῖα ποῦ παρουσιάστηκαν στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ 26—35 παιδιὰ διορίζεται ἕνας δευτεροβάθμιος Γραμματιστής μὲ μισθὸ 64 δραχμῆς τὸ μῆνα καὶ χωρὶς ν᾿ἔχῃ δικαίωμα σύνταξης.

δ) Σὲ σχολεῖα τέλους ποῦ παρουσιάστηκαν 15—25 παιδιὰ διορίζεται τριτοβάθμιος γραμματιστής μὲ μισθὸ 54 δραχμῆς τὸ μῆνα καὶ χωρὶς δικαίωμα σύνταξης.

Τώρα ρωτᾶμε τὴν ἐπιτροπὴ τοῦ Νομοσχεδίου, γιατί νὰ στηρίζεται ὁ βαθμὸς τῶν σχολειῶν στὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν ποῦ παρουσιάστηκαν στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ ὄχι στὸν ἀριθμὸ τῶν γραμμένων μαθητῶν στὸ Γενικὸ Μαθητολόγιο; Ὡς φαίνεται καὶ τοῦτο γίνηκε μὲ πονηριὰ καὶ μὲ σκοπὸ καὶ γιὰ ζημίαν μεγάλη τῶν δασκάλων, γιατί ἡ Ἐπιτροπὴ (βέβαια ὁ κ. Στάης χωρὶς ἄλλο) ἤξερε καλὰ ὅτι τὴν ἡμέρα τῆς εξέτασης τοῦ καλοκαιριοῦ παρουσιάζονται μαθητὲς πάντα ὀλιγώτεροι. Νὰ καὶ τὸ γιατί. α) Γιατί τὸν Ἄλωναρχὴ μὲ τίς ζίστες τίς πολλὰς καὶ μὲ τίς λίμνες καὶ μὲ τὰ ὀπωρικὰ πολλὰ παιδιὰ τῶν χωριῶν ἀρρωσταίνουν ἀπὸ θερμῆς καὶ ἔτσι δὲν ἔρχονται στὴν εξέταση, β) γιατί πολλὰ παιδιὰ ἔχουν ἀπὸ ντροπὴ ἢ καὶ ἀπὸ φιλότιμο (ὅσα δὲν ξέρουν καλὰ τὸ μάθημά τους) δὲν ἔρχονται τὴν ἡμέρα τῆς εξέτασης καὶ γ) γιατί σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο τοῦ μακαρίτη Πετριδῆ μπορεῖ ἕνας μαθητὴς νὰ προδιβαστῆ ἀπὸ τάξη σ' ἄλλη τάξη χωρὶς νὰ παρουσιαστῆ στὴν εξέταση τοῦ καλοκαιριοῦ, ἔν τὸ χρόνο ἔχει καλοῦς βαθμούς. Αὕτῃ λοιπὸν ἡ ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Νομοσχεδίου δὲν εἶταν βαλμένη μὲ σκοπὸ, καὶ γιὰ ζημίαν τῶν δασκάλων καὶ τῆς Ἐκπαίδευσης;

Ἐχοντας στὰ χέρια μου τὴ σημείωση καὶ τοὺς ἀριθμοὺς ποῦ παρουσιάσθη στὴ Βουλὴ ὁ κ. Στάης

τὴν ἡμέρα ποῦ ψηφίστηκε τὸ Νομοσχέδιο βρῖσκω ὅτι 61 δημοτικὰ σχολεῖα δηλαδὴ 61 δημοδιδάσκαλοι γίνονται τριτοβάθμιοι γραμματισταὶ μὲ μισθὸ 54 δραχ. τὸ μῆνα ἢ παραιτοῦνται. Τὸ ἴδιο 148 δημοτικὰ σχολεῖα, δηλαδὴ 148 δημοδιδάσκαλοι γίνονται δευτεροβάθμιοι γραμματισταὶ μὲ μισθὸ 64 δραχ. τὸ μῆνα καὶ χωρὶς σύνταξη ἢ παραιτοῦνται. Ἀκόμη 216 δημοτικὰ σχολεῖα δηλαδὴ 216 δημοδιδάσκαλοι γίνονται πρωτοβάθμιοι γραμματισταὶ μὲ μισθὸ 74 δραχ. τὸ μῆνα καὶ χωρὶς σύνταξη. Ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι δασκάλοι θὰ γενοῦν τριτοβάθμιοι, δημοδιδάσκαλοι μὲ μισθὸ 91.50. Γιὰ νὰ καταλάβετε καλῆτερα καὶ γιὰ νὰ δῆτε τὴ συνφορὰ τῶν δασκάλων σὰς παρουσιάζω ἕνα σημείωμα ποῦ μου στείλε ἕνας φίλος μου Κορριάτης. Νὰ τί θὰ γενῆ καὶ πέρα μὲ τὸ Νέο Νομοσχέδιο τῆς 14ης τοῦ Ἀλωναριοῦ 1905.

Στοὺς Κορφοὺς εἶνε πρωτοβάθμιοι δημοδιδάσκαλοι 51, δευτεροβάθμιοι εἶνε 44 καὶ τριτοβάθμιοι 37 τὸ ὅλον 132. Ἄν βαλθῆ σὲ πρᾶξιν ὁ νέος Νόμος θὰ μείνουν 4 πρωτοβάθμιοι, 10 δευτεροβάθμιοι καὶ 14 τριτοβάθμιοι. Ὅστε σὲ 132 δημοδιδασκάλους θὰ κατέχουν βαθμὸ καὶ ὄνομα δημοδιδασκάλου 28 οἱ δὲ λοιποὶ 104 θὰ γενοῦν Γραμματισταί. Τώρα συλλογιστεῖτε καὶ καταλάβετε τί συνφορὰ θὰ γενῆ στὸ λοιπὸ Βασίλειο. Πᾶνε τὸ λοιπὸν σπουδῆς, πᾶνε διπλώματα, πᾶνε Νομοθεσίαι, πᾶνε καὶ αὐτὴ ἡ Ἐθνικὴ ἐγγύηση καὶ ἀσφάλεια. Τώρα πόσοι καὶ πόσοι θὰ πεταχτοῦν στοὺς δρόμους ἢ θὰ διακονήθουν μὲ μισθὸ 2 δραχμῆς τὴν ἡμέρα! Καὶ τὸ ὄμορφο εἶνε ποῦ ὁ ὑπάλληλος ποῦ θὰ παίρνῃ 2 δραχμῆς τὴν ἡμέρα θὰ εἶνε ὁ Δάσκαλος, δηλαδὴ ὁ πρῶτος καὶ σπουδαιότερος παράγοντας τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ ἔθνους. Πῶς σὰς φαίνεται λοιπὸν, κύριοι, αὐτὴ ἡ ἀδικία, ἡ ἀπάνθρωπη συνφορὰ καὶ καταδίκη τῶν δασκάλων; Τί θὰ κάμουν, κύριοι, οἱ δυστυχημένοι οἱ φαμιλίτες δασκάλοι ἔν τύχῃ ν᾿ἔχουν 3—5 παιδιὰ; Ὅθ πιγοῦν, θὰ χαθοῦν, καὶ ἢ ὄχι; Τουλάχιστο αὐτὴ ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν εἶχε καὶ λιγάκι συνείδηση νὰ ληπτηθῆ τοὺς φαμιλίτες δασκάλους; Δὲν ἔτυχε ν᾿ἔχῃ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς παιδιὰ; Μὰ καὶ γιὰ ἄλλο λόγο ἔπρεπε νὰ περασιποῦν τοὺς παντρεμένους δασκάλους, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶνε παράγοντες γεροὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Χώρας. Καὶ πάλι ξαναρωτᾶω πῶς θὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν οἱ δυστυχημένοι δασκάλοι μὲ τέτοιους μισθοὺς καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν κοπιασμένη καὶ βαρῆν ἐργασία των; Εἶνε

καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι: στὸ Βασίλειο ποῦ ἔχουν 60 ἢ 70 δραχμῆς τὸ μῆνα, μὰ ἔχουν τυχερὰ 100 ἢ 150 δραχμῆς τὸ μῆνα. Τέτοιοι εἶνε σχεδὸν οἱ περισσότεροι. Πῶς θὰ μπορέσουν ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς οἱ δασκάλοι νὰ δουλέψουν μὲ συνείδηση, μὲ ἀφοσίωση καὶ μὲ ἀγάπη νὰ κάμουν τὸ χρέος καὶ τὰ καθήκοντά των; Πιστεῦτε ὅτι θὰ μπορέσουν νὰ κρατήσουν τὴ συνείδησίν τους νὰ μείνῃ σταθερὴ στὸν ὄρκο ποῦ ἔδωκαν; ἢ καὶ οἱ Δασκάλοι θ' ἀρχίσουν νὰ κοροϊδεύουν καὶ νὰ ξαπατοῦν τὴν Πολιτεία μὲ μιὰ ψευτομάθηση; Πιστεῦτε πῶς θὰ μπορέσουν ποτέ οἱ Δασκάλοι ν' ἀγαπήσουν καὶ νὰ σεβαστοῦν μιὰ τέτοια Πατρίδα, ποῦ οἱ Κυβερνήτες της μὲ τόση ἀσπλαχνικὰ καὶ μὲ τέτοια συνείδηση τοὺς μεταχειρίστηκαν; Ἡ ποῖο αἴσθημα θὰ θελήσουν νὰ σπείρουν στὰ παιδιὰ ἢ ποῖον εὐλογημένον ἐθνουσιασμόν ἢ ποῖα ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση στὴν Πατρίδα, ποῦ τόσο σκληρὰ οἱ Κυβερνήτες της τοὺς ἀδίκησαν; Εἶνε πολλὰ, πάρα πολλὰ ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ περιγράψῃ μ' αὐτὰ τὴ θέση τῶν Δασκάλων, ποῦ πάντα ἡ καρδιά των θὰ εἶνε πικροφαρμακωμένη, γιατί κάθε μέρη θὰ βλέπουν ξάστερα τὴ δυστυχία τους καὶ τὴν συφορὰ τους.

Τώρα ἀκούσατε τί θὰ γενῆ σιγά, σιγά στὸ ἔθνος μὲ τὸ Νέον τοῦτον Ἐκπαιδευτικὸ Νόμο. Πολλοὶ δασκάλοι, καὶ αὐτοὶ θὰ εἶνε οἱ καλύτεροι, θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Πατρίδα (ἔρχισαν νὰ φύγουν) καὶ θὰ κοιτάζουν νὰ βροῦν θέση στὸ Ἐξωτερικόν. Ἄλλοι μπορεῖ νὰ πᾶνε στὴ Μακεδονία καὶ στὴν Ἡπειρο, γιὰ νὰ δουλέψουν στίς Ρουμούνικες ἢ Βουργάρικες ἢ Αὐστριακὲς προπαγάντες (ἢ πεῖνα στραβῶνε κάθε αἴσθημα). Ἄλλοι ποῦ θ᾿ἔχουν μπάρμπα βουλευτὴ θὰ ζητήσουν τελωνιακὲς καὶ οικονομικὰς θέσεις, ποῦ μ' αὐτὲς κανεὶς καλοπερνᾷ καὶ πλουταίνει. Ὅσοι δὲ ἄλλοι δασκάλοι ἀναγκαστοῦν νὰ μείνουν στὴ θέση τους θ' ἀρχίσουν τὴ δουλειὰ τῶν παλιῶν δασκάλων, δηλαδὴ θὰ φορτώνονται τὰ παιδιὰ νὰ τοὺς φέρνουν νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουν, θὰ παίρνουν τὰ μαθητοῦδια τους νὰ τοὺς τρυγοῦν τ' ἀμπέλια ἢ τὴ σταφίδα ἢ νὰ τοὺς θερίζουν τὰ γενήματά τους, νὰ τοὺς κάνουν κάθε λογῆς θίλημα καὶ νὰ περνοῦν τίς ὥρες των μὲ ψεύτικο μάθημα καὶ μὲ κουβέντες τοῦ ἀγέρα. Ἀκόμα μποροῦν νὰ γενοῦν καὶ χειρότερα, δηλαδὴ νὰ πλερώνουν τὰ παιδιὰ τοὺς δασκάλους. Καὶ τότε ἡ λαϊκὴ Ἐκπαίδευση τί γίνεται; Καὶ ὁ λίγος παρὰς ποῦ θὰ ζοδεύεται τί θὰ γίνεται; καὶ ἡ πρόοδος τῆς φυλῆς μας καὶ ἡ ζωὴ τῆς χώρας καὶ ἡ ἀνάπτυξη καὶ ἡ ἀνατροφή καὶ ἡ γλώσσα τί θὰ γεν-

ΕΛΑ ΝΑ ΠΑΜΕ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὸ 161 φύλλο)

Β'.

Ἦτανε δειλινὸ τὴν ἄλληνε σὺν ἤρθα πάλι σπῖτι σου, καὶ σ' εὐρήκα νὰ κάθεται νὰ πλέχῃς νταντέλα στὴν ταράτσα. Σηκώθηκες ἰλόχαρη ὅταν μ' εἶδες, μού πήρες τὸ χέρι καὶ μ' ἔβαλες νὰ κάτσω σιμὰ σου, σ' ἕνα σκαμνί. Μὲ ρώτησες στερνὰ γιὰ τὸ σπῖτι μου, μὲ γνωριμὰ καὶ μ' ἀγάπη πολλή, κ' ὕστερα δειγνόσουνε μιλιῶντάς μου, πῶς εἶπότες δὲν ξεχνᾷς ποῦ νὰ μὲ γνοιάζει, τίποτες ποῦ νὰ δένεται μαζί μου. Καὶ φερνόσουνε πάντα μὲ ἀπλότη καὶ γκαρδιοσύνη ἀδερφικὴ. Καὶ πάλι μὲ ρώτησες ξαφνικὰ, χαμογελώντας καὶ βλέποντάς με κατὰματα, καὶ πέρνοντάς τὰ χέρια μου στὰ δικὰ σου.

— Γιὰ πὲς μου ἀληθινὰ πῶς σοῦ φαίνεται τώρα ποῦ γύρισες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ τόπος μας;

— Εἶνε ἀγαπημένος γιὰ μένα νὰ σήμερα πῆγα

σὲ κείνο τ' ἀκρογιάλι μας. Καὶ δὲ θὰ μπορέσης νὰ πιστέψῃς πῶς ἐπήδησα καὶ πῶς ἀναγέλλισα. Ἐχάρηκα τίς στιγμῆς μου σὺν καὶ τότες. Ἀμόλαρα τὰ βρυφορτωμένα καρδακίκα τῆς σκέψῃς μου κατὰ τὰ βασιλέματά τους, καὶ καρδακίκα τὸ καλαμῖνο μου ἄτι... Ἐλα νὰ πᾶμε καμιά ἡμέρα.

— Εἶσαι τόσο εὐτυχημένος!

Καταλάβαινα πῶς ἡ ψυχὴ σου ἐσάλεινε τερπνὰ γιὰ τὴν χαρὰ μου κείνη τὴν παιδιακίαια περισσότερο, καὶ ζωήρεψα τὴν εἰκόνα. Μὰ πάλι σοῦ εἶπα θλιμῆνος.

— Πῶς πέρασε κείνος ὁ καιρός! Ὁραῶ τώρα πῶς γερνῶ, πῶς πᾶει πλιὰ ἡ νειότη. Πᾶνε τὰ ὄνειρατα, γιὰ μένα ποῦ δὲν κοτᾶζω ἄλλο παρὰ πῶς νὰ τελειώσω μὲ τὴν ἐπιστήμη.

Καὶ ἀκκουμπώντας τότε τὸ χέρι στὴν ταράτσα ἐκοίταξα κατὰ τὴ θάλασσα ὅπου ἐξάρωνε μὲ τίς σβυλάδες τοῦ ἀγέρα τὴ μαθιά της ἐπιφάνεια. Φαινόντανε ὡσὰν νὰ κυνηγιόντανε οἱ νεροκόρες τῆς θάλασσας ἀνάερες, καὶ σούφρωναν τὰ νερὰ μὲ τίς ἔκρες ἀπὸ τίς μακρούς τους σάρπες. Καὶ ξακολοῦθησα.

— Ἐσὺ πρέπει νὰ ζήσης, νὰ χαρῆς. Ὅχι ἔτσι κλαψιάρικα νὰ γείνης ὅπως ἦσουνε μικροῦλα, γιομάτη τραγοῦδι καὶ λαχτάρα.

— Ναι, δὲ σοῦ λέω ὄχι μὰ οἱ πίκρες μὲ μα-

ραίνουνε. Ἐπειτα γιατί καὶ σὺ; Τί ἔπαθες ἐσὺ Ἀντρέα, καὶ λές πῶς σοῦ φεύγει ἡ νειότη; Δὲν εἶσαι νεῖος τάχα; Δὲν εἶσαι κείνος ποῦ ἐπαίξαμε μαζί; Μὴ τὸ ξαναεἶπῃς, μὴ γιατί θὰ μού κακοφανῇ.

Καὶ τόνισες τὴ στερνὴ φράση, κἀνοντάς τὰ μάτια σου νὰ παίζουνε, καὶ τὰ φρύδια σου νὰ σαλιέψουνε πικραμένα, σὺν ὅταν ἦσουνε κοντὰ μου τότες, στὰ χαλίκια καὶ μού εἶπες, θυμῶμαι. — Μὴ γιατί θὰ θυμῶσω... — Ἄ, καὶ σὺ ὅλο θέλεις νὰ μὲ πικραίνῃς τώρα μὲ τὰ λόγια σου. Τί καμώματα εἶν' αὐτὰ; Ἐσὺ σοῦ ποῦ χτὲς τὸ βράδυ μὲ μάλωσες γιὰ τὰ παράπονά μου. Κακοῦργο! Ἐλα, ἔλα, μὴ μού ξαναεἶπῃς λόγο ἔτσι μὲ τέτοιο σκοπὸ.

Ζύγωσες κοντὰ μου καὶ μὲ κοίταξες λοξὰ, ἔτσι ὅπως ἤμουνα ἀκκουμπημένος στὴν ταράτσα, γιατί πάνταιχες γιὰ μιὰ στιγμὴν πῶς ἐδάκρυσα, καὶ ἤθελα νὰ σοῦ κρυφτώ. Μού τράβηξες καὶ λίγο τὸ χέρι γιὰ νὰ γυρίσω κατασένα λέγοντάς μου.

— Ἐλα τώρα... κοίταξέ με στὰ μάτια. Ἄ, καλὰ πιστεψα πῶς...

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, Θεανῶ, πιστεῦεις πῶς εἶμαι εὐτυχημένος ὡστόσο. Καὶ εἶμαι. Μὰ πιστεψε καὶ τοῦτο. Πῶς ἡ εὐτυχία μου βγαίνει ἀπὸ μένα. Δὲν ἔχω γὰ τίς παιδικὲς χαρὲς ποῦ ἐσὺ κατέχεις ἀκόμα ἀγγιχτες στὸ εἶνε σου. Καὶ νὰ ποῦ ἐσὺ δὲν ξέρεις

νοῦν; Όλα, όλα θα ριχτούν στη λάσπη, στο σκοτάδι, στη λησμονησιά, και το Ρωμαίικο σιγά, σιγά θα λυώση, θα σβυστή, θα μαραθῆ, θα χτικιάσῃ. Ξοδεύετε τόσα και τόσα εκατομμύρια το χρόνο για το Στρατό και στρατό δεν έχετε. Τουλάχιστο φτιάστε στρατιώτες καλούς πρώτα. Θέλετε Ναυτικό καλό; Φτιάστε πρώτα καλούς ναύτες. Τί τα θέλετε τα καινούργια ντουφέκια, τα καινούργια κανόνια, τί θέλετε τα καινούργια θωρηκτά; Βάλτε τη σκέψη σας και την προσοχή σας στο Λαό. Αυτός θα φέρη την Εύτυχία στο Έθνος, αυτός θα φέρη τον πλούτο, αυτός θα φέρη τις Νίκες. Τούτο το είδαμε στην παλιά εποχή, τούτο το είδαμε στον Γαλλογερμανικό πόλεμο και τώρα στον Γιαπωνέζικο. Οί λαϊκές τάξεις ανέβαζον και κατεβάζον τα Βασίλεια και τα Έθνη. Αναπτύξτε και μορφώστε λοιπόν, όπως πρέπει, πρώτα, πρώτα, αυτές.

Είνε καιρός και ήλθε ή ώρα ή Βασιλιάς μας, ή καλός μας και έξυπνος Βασιλιάς να πῆ και να φωνάξῃ: «Αφήστε σ' Εμένα τη λαϊκή Έκπαίδευση. Θέλω Έγώ να μορφώσω και να ξευγενίσω το Λαό μου με άληθινούς Δασκάλους και με γερό πρακτικό Έκπαιδευτικό σύστημα. Γιατί ή Βασίλειά μου είναι ή δύναμη της φαμίλιας μου, γιατί ή δύναμη και ή αγάπη του Λαού μου είναι ή ζωή μου και ή δύναμή μου». Είνε ώρα, Καλέ μου, Βασιλιά, ν' ακουστή στο Ρωμαίικο αυτή ή Εύλογημένη Φωνή. (*)

ΚΑΠΙΟΣ

Στο άλλο φύλλο: Νέα Ζωή. — Καινούργιο Φως. — Δευτεριά κι' Ανάσταση.

(*) Για τα σχολεία των κοριτσιών θεωρούμε περιττό κάτι να γράψουμε, αφού όλα τα σχολεία των κοριτσιών της εφοχῆς παύσανται και μονάχα τα κορίτσια στις πόλεις θα μπορούνε να μαθαίνουν γράμματα! Έτσι ή βυζάστρα των λαϊκών τάξεων της εφοχῆς θα μένη πάντα αγράμματη, απαίθευτη και βυθισμένη στο σκοτάδι.

ΦΥΛΛΑ ΜΥΡΤΙΑΣ

Μυρίζει το κορμάκι σου ώσαν το γιαουμάκι...
να τῆχα να τῆχάλιαζα με το πουκαμισάκι.

Ανάθεμα την έμορφή π' άγίαπη δε γυρεύει,
βρυσούλα πά στην έοημο που γρήγορα στερεύει.

Σά λεμονίτσα φουντωτή, που στον άγέρα γέρνει,
λυγίζει το κορμάκι σου και τα μυαλά μου πέρνει.

τί έχεις. Είσαι τρισεύτυχη στο σπιτάκι σου έτούτο, με τις άνάμνησές σου, τ' αδερφάκια σου, το γέρο πατέρα σου, που είσαστε έτσι μια χαρά...

— Ναί δεν τῆρνιέμαι...

— Τί άλλο θέλεις;

— Τίποτα... Είπες κοιτάζοντας κατά τα βάθια του ήρίζοντα, σά να ζήταγες εκεί να διαβάσης κάτι. Τίποτα, ξακολούθησες, και τα πάντα! Τῆχα τί έχω; Κάθε που όνειρεύτηκα μου φεύγει, το κάθε που πόθησα δε θα σταθῆ. Πανταίχεις πῶς θα ήταν εύκολο να ζῶ, α δεν κάτρεχα και την παιδιαστική χαρά, που γῶ την κάνω κ' έρχεται, που γῶ τη φτιάνω έτσι στον έαυτό μου; Είνε και τούτο μια βασιλεία της ζωῆς που εζήσαμε παιδάκια, και σαν ούλα τ' άλλα μου φύγαν, κρατάω τα γέλοια μου και το τραγούδι μου... και τη χαρά μου όπως ήταν. Για τούτο θλίβομαι, και για τούτο επῆρα πάντα το παράπονο στα χείλια περισσότερο. Και για τούτο σαν μιλω έχω θλιμένη την ὄψη πάντα. Έτσι λέω... Πῶς σου φαίνεται;

Έμιλούσες έτσι άργά, με σκεμένη την ὄψη, και τα χείλια σου άφηναν τις λέξεις περίλυπες πάντα να φεύγουν κάτω από την ταρατζα, και να πέφτουν στον κήπο που άνάσαινε τώρα βαθεία, από τῶ δέντρωνε την άχνα, τῆς μισοπεθραμένης γλώρας τους.

Ζηλεύω το σεντόνι σου ξενόχτισα στη στράτα και μόνο του άγκάλιαζε τα κίλλη σου τ' άφράτα.

Και τάστεράκια τα μισῶ, που με θωρούν με φτόνο την ώρα που περήμανα στο πλάγι σου ζυγώνω.

Jud s Errant

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΜΥΑΛΟ ΠΡΑΧΤΙΚΟ!

— «Ακουσε, θέλω να ζητήσω τη γνώμη σου για κάτι πάμε κάπου που να βρεθούμε μονάχοι», κ' έστηρίχτηκε στο μπράτσο του.

Γύρω της ζωή, χορός, μουσική. Το σαλόνι άστραφτε από τα φῶτα, τα νειάτα και τα όμορφα ζευγαράκια, που άκούραστα χόρευαν, ενώ έφτανε το βλέμμα τους μονάχα, για να νοιώσης την έσωτερικιά τῆς ψυχῆς τους ευχαρίστηση. Ό,τι καλύτερο σε πλούτο, θέση κοινωνική, όμορφιά, είχε ή Κέρκυρα, άνταμώθηκε κείνο το βράδυ στ' άρχοντικό παλάτι, που φιλόξενα δεχόντανε τους καλεσμένους του, προσπαθώντας να τους διασκεδάση όσο το δυνατό περισσότερο και καλύτερα. Κείνη, ντυμένη μ' ένα φόρεμα θαλασσί, που ταίριαζε με το ξανθό χρώμα των μαλλιών της, τα πρασινογάλανα μάτια της και την άσπραδα του λαιμού της—μια γάζα λεπτή σά μαγνάδι— έδειχνε που πολλή ώρα στον καθρέφτη σπούδαζε και το ντύσιμο και τη χτενισιά της. Χαριτωμένο πλασματάκι, με το βλέμμα γιομάτο ζωή κ' έξυπνάδα. Κείνος όχι τόσο άσκημος στη μορφή, όσο στο κορμί, που τα κινήματά του, χωριστά από την έκφραση τῆς ματιῆς του, φανέρωναν τη φυσικιά του δειλία. Τῆ στιγμή όμως που το γαντιοφορεμένο χέρι τῆς νέας άκκούμπησε στο μπράτσο του, ή ματιῆς του γείνηκε σκεδόν όμορφη τόσο γλυκειά και παθητικιά είχε γένη.

— «Τὸ ζέρεις, Έλλη, που είμαι πάντα πρόθυμος σ' ὅ,τι με θέλεις: αυτό ίσα, ίσα είναι ή χαρά μου».

— «Δεν άμφιβάλλω καθόλου για τη φίλια σου, όπως έλπίζω, πῶς είσαι και σύ θετικός για τη δική μου. Ξέρεις πόσο έχτιμῶ το χαραχτήρα και τα αίστήματά σου».

Λέγοντας αυτά χαμογέλασε, σήκωσε με γλυ-

κάδα τα μάτια της και τον κοίταξε. Κείνος δε μπόρεσε ν' άνतिकρύση για πολύ τη ματιῆς της θα πρόδωνε ένα μυστικό του. Είχαν τόση μαγεία τα μάτια της, που τον άνάγκασαν να κοιτάξῃ άλλου.

— «Θέλεις να μείνουμε δῶ; μπορούμε να μιλήσουμε' ελεύτερα, χωρίς να τραθηχτούμε πολύ από τον κόσμο» τῆς είπε, δείχνοντάς της ένα μικρό σαλονάκι, που ένας τοίχος το χωρίζε από τη σάλα του χορού.

Αφού κοίταξε γύρω της, χωρίς ν' άπαντήση, πήγε κοντά στο παράθυρο, όπου στηρίχτηκε με το σώμα, φροντίζοντας με τη στάση της να γίνεται πιεῶ χαριτωμένη και να φαίνεται ή όμορφιά της σ' ὅλη της τη δύναμη.

— «Είσαι περίεργος να μάθης, τί θα σῶ πῶ;»

— «Πολύ, γιατί ενδιαφέρομαι για σένα, και για ὅ,τι, φυσικά, σῶ συμβαίνει. Ἄς είναι και κάτι τιποτένιο».

— «Τώρα όμως πρόκειται για κάτι πολύ σοβαρό».

— «Σοβαρό; με τρομάζεις».

— «Ναί, σοβαρό παντρέυομαί».

Κείνος άχνισε.

— «Παντρέυομαί; κ' ή φωνή του έτρεμε, μ' ὅλο που προσπαθούσε να την κάμη σταθερή. Δεν ήθελε περισσότερο κείνη, για να νοιώση, πῶς ήταν ή νικήτρα στη μάχη, που είχε άρχινήσει νικήτρα τῆς καρδιάς και τῆς ζωῆς του όλακαιρης».

— «Τώρα θα σῶ τα πῶ όλα. Σήμερα το πρωί ήλθε σπῆτι ή Λέαντρος. Θυμάσαι που κάποτε μ' είχες ρωτήσει αν μου κάνη κόρτε; Τὸν είχες νοιώση, αλλά δεν ήθελε και πολύ, ήπουν τόσο φανερό! Η μαμά έλειπε κι αυτός ή βλάκας ή Μαρία του είπε να περάση στη σάλα. Τί να κάμω! Ὑποχρεώθηκα, ήθελα δεν ήθελα να τον δεχτώ. Τ' άλλα τα νοιώθεις και μόνης σου, χωρίς να σ' τῶ πῶ. Με ρώτησε, αν του δίνω την άδεια να με ζητήσει στον πατέρα».

— «Και τί του άποκρίθηκες;»

— «Τί άλλο ήθελες να τῶ πῶ, παρά πῶς μου χρειάζεται καιρός για να σκεφτώ; Γι' αυτό ίσα-ίσα θέλω τη γνώμη σου. Το Λέαντρο δεν τον αγαπῶ— και λέγοντας αυτό ξανακάρφωσε τα μάτια της στα δικά του— αλλά εγῶ δεν έχω προίκα κ' εκείνος και πλούσιος είναι και μέλλον λαμπρό έχει. Για κορίτσι χωρίς πεντάρα και μαθημένο, όπως είμαι γῶ, είναι μια τύχη άνέλπιστη, μπορῶ να την διώξω; Αν τουλάχιστο έχτιμούσα το χαραχτήρα του, αλλά τον

Και οί άκρογιαλιές ισάλευαν τους άφρους σαν άστρους γλάρους που σπαρτάριζαν πληγωμένοι στα μαύρα βράχια. Κάποια σύννεφα έφεύγαν κατά τη δῶση ροδισμένα στην άρχή, ύστερα χαλκοτριανταφυλλιά, και στα βάθη του ήρίζοντα ώσαν τη σκουριά του σιδερού από τῆς θάλασσας την άρμη. Το δειλινό έσταμάτησε στα μισόφωτα γύρω στους ελαιώνες, και πέρα στο νησάκι επέρασε το κοράκι που έβλεπα το πρωί από το παράθυρό μου. Τόση θλίψη, τόση θλίψη πάλε με βούρκωνε. Αθήλητα σιγάσαμε. Κάτι ήθελα να σου είπω, και ένοιωθα πῶς και σύ το ίδιο πάσχιζες να κάμη, μα σταματήσαμε εκεί, στη δῶση, στα βασιλέματα τ' ουρανού, που χαλνούσε ή πανώριος κόσμος.

Ασυναίστητα τα χέρια μας άγγίζανε άκκουμπισμένα στην άκρη τῆς ταρατζας, και τα δάχτυλά σου ήρθανε και σφίχτηκαν από τα δικά μου. Αναστενάξεις βαθεία μαζί με το πέρασμα του άγέρα από τα δέντρα. Και είπες.—Τί όμορφα! Τόσο σιγαλά, τόσο βουβά, σά να μη τ' ακούσω, σά να φοβόσυνε μη λυθούνε τα χέρια μας, ή να μη σβύση το όραμά μας.

— Καλησπέρα σας! είπε μια φωνή δειλιασμένη κι' άδύνατη πίσωθε μας.

— Α! φώναξες έσύ ξαφνιασμένη, και γυρίζον-

τας είδαμε το Γιαννη να χαμηλώνη τα μάτια κάτω, με λουλούδια σωρό στα χέρια του κρατώντας. Τα μαύρα του μάτια καρφώθηκαν ύστερα άπάνω μου, και μου είπε:

— Καλωσορίσκατε, κύρ Αντρέα.

— Γεια σου Γιαννη, τί γίνεσαι Γιάννη; καλά είσαι;

— Καλά, ευχαριστῶ. Και σε κοίταξε δίνοντάς σου τα λουλούδια, με τα μαύρα του μάτια βουρκωμένα. Ένα μικρό χαμόγελο του σφιγγε τα χείλια σε έκφραση κάποιου πόνου. Στάθηκε λίγο, του είπες τα ευχαριστῶ σου, και σηκώνοντας πάλε σε μένα τα μάτια του, που έλαμπαν τώρα με λυωμένα μέσα δάκρυα

— Θα μείνουμε τώρα δῶ, κύρ Αντρέα;

— Ναί, Γιάννη. Να μῆς φέρνης λουλούδια.

— Δεν έχει γῶρα άγγιρόροδα, είπε και κοίταξε κατά τα βασιλέματα. Κ' ύστερα πρόσθεσε:

— Μά ένα τέτοιο βράδυ πήγαμε... Καλή νύχτα σας!.. Κ' έφυγε τρεχάτος, άλαφιασμένος, στ' άλαφρυά του ξυπόλυτα ποδια. Τ' άκοπα και υπερδεμένα μαύρα του μαλλιά σάλευαν πίσω του, και ή σβέρκος του από την άρμη και τον ήλιο ήταν σαν από βαμένο χάλκωμα. Είχε μια τέτοια θλίψη το πέρασμα του εκεί, είχε μια τέτοια θλίψη. Έστερα